

Agnes Bolsø

Betydningen av 8. mars

Innlegg for Pensjonistforeningen ved NTNU, 8. mars 2022

Hovedparolene for dagens 8. marstog ble vedtatt før Putins invasjon av Ukraina, men 8. marskomiteen i Trondheim har publisert følgende uttalelse i ettertid:

«Som om verden ikke hadde nok fra før med klimakrise og pandemi, har Vladimir Putins Russland funnet det for godt å overfalle Ukraina. Krigen er et eklatant brudd på folkeretten, og rammer befolkninga på en brutal og umenneskelig måte. På nytt drepes tusenvis av unge menn. Kvinner og barn jages på flukt for at en despotisk mann og diktator uten kontakt med folks virkelige liv, skal få viljen sin. Vi oppfordrer folk i Norge til å *ta avstand fra krigen og støtte humanitær hjelp og initiativ som tas for å hjelpe flyktninger* som kommer til andre europeiske land og til Norge».

8. marskomiteen vil ikke bidra med våpen og risikere eskalering av krigen, så vidt jeg forstår av denne uttalelsen. Nå strømmer fremmedkrigere til Ukraina fra hele verden, militser dannes på begge sider, og vi må bare håpe og be om at de norske våpnene som er sendt, kommer fram dit de skal og ikke havner i feil hender. Erfaringene fra vår og andres våpenhjelp, spesielt i Midt-Østen gir ikke grunn til optimisme. Vi har villet fjerne diktatoriske regimer og støtte demokratibestrebelse på andres territorium, men har avlet uendelig mye vold og kaos med vår inngripen. Med uttalelsen ser vi to paroler: Nei til krig. Hjelp krigens ofre.

Uttalelsen er helt i tråd med dagens opprinnelige utgangspunkt.

Den internasjonale kvinnedagen 8. mars springer ut av kvinnekampen på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Det er den tyske sosialdemokraten Clara Zetkin som har hovedæren for innstiftelsen av denne dagen. I 1910, på den første internasjonale kvinnekongressen, avholdt i København, fikk Zetkin gjennomslag for å innføre 8. mars som internasjonal kvinnedag. Om Klara Zetkin og seg selv sa hennes partifelle Rosa Luxemburg: «Det er bare to mannfolk i dette partiet. Klara Zetkin og jeg». Og tøffe var de, gjennom krigsmotstand i opptakten til den første verdenskrigen, og gjennom diverse revolusjoner og opprør som fulgte. Rosa Luxemburg ble drept av høyreekstreme i 1919, mens Zetkin måtte flykte fra Tyskland da Hitler tok makten i 1933. Hun døde siden i Moskva. Vi kunne behøvd både Klara Zetkin og Rosa Luxemburg sine stemmer mot krig nå, men 8. marskomiteens vedtak er som et ekko av stemmene deres.

8. mars var ment som en kampdag for den sosialistiske kvinnebevegelsen, i første omgang som et redskap i kampen mot krig og for kvinnelig stemmerett. I Norge ble kvinnedagen markert, slik at det ble lagt merke til, første gang i 1915. Det kan ha vært tidligere markeringer allerede fra 1910 også i Norge. I mange år innebar dagen partimarkeringer på venstresiden, eller også litt bredere fredsmarkeringer. Det var ikke før på tidlig 1970-tall at dagen fikk den oppgaven den fortsatt har, nemlig å markere kjønnsrelatert politikk på alle områder, for alle kvinner og etter hvert også for menn. Det var feministene som kjempet fram farspermisjonen, som gjelder alle menn. Dagen mistet sitt partipreg.

Kravet om selvbestemt abort og kravet om offentlige barnehager var i mange år helt sentrale paroler, og angikk kvinner og menn i alle partier. Dette var to kampsaker som har vært med på å endre det norske samfunnet – vi kan ikke forestille oss velferdsstaten uten at kvinner fikk mulighet til å regulere antall barn og ha et trygt sted for de barna de faktisk fikk, mens de selv fikk utdanning og arbeid.

8. mars er en bra og viktig dag, men enda viktigere er selvsagt de mange former for feminisme som dagen springer ut av og lever av. Dere er på alder med meg og var unge og unge voksne på 1970-tallet. Dere har selv erfart den enorme endring fra før 1970 til i dag, som gjelder kvinners rolle i det norske samfunnet, og betydningen det har hatt for norsk økonomi. Jens Stoltenberg sa en gang at hvis norske kvinners yrkesdeltagelse skulle reduseres til gjennomsnittet i OECD, ville verdien av dette produksjonstapet tilsvare hele oljeformuen vår, inkludert den som befinner seg under bakken. Finansministeren bør takke norske kvinner daglig, sa han. Det er intet mindre enn en kjønnsrevolusjon som har foregått i våre liv og i vårt samfunn. 8. mars er med på holde kunnskapen om dette levende, i tillegg til at det gir en mulighet for å adressere spørsmål som fortsatt er aktuelle.

Så som krig og den omfattende vold i alle samfunn rettet mot kvinner, ikke *minst* i krigs- og flyktningesituasjoner. Nå står menneskehandlerne klare langs den ukrainske grensen for å profitere på muligheten krigen gir, som om ikke ukrainske kvinner har ofret nok i bordellene i Europa og USA allerede. De væpnede militsene kommer til å bli involvert i denne trafikken. Putin møter heldigvis massiv motstand på alle hold. Samtidig er vi mange som ser dobbeltmoralen – USA bombet Vietnam, var med å styrte Chiles nyvalgte president Allende, NATO bombet Balkan, USA gikk inn i Irak, Libya og Afghanistan, og også andre NATO-land påtok seg oppdrag, deriblant Norge. Israel får okkupere i fred for både NATO og USA. Det gjelder ikke samme vurderinger overalt når stormaktsinteresser er i spill. 8. marsbevegelsen i Norge har ikke spilt på lag med NATO og USA i noen av disse sakene, og også gått mot norsk statlig politikk. Lenge leve arven etter Klara Zetkin!

Om markeringen i dag:

Kl 1700 møte på torget, tog gjennom gatene deretter. Jeg skal avslutningsvis si litt om parolene. Dagen er internasjonal, og det vises i Trondheim også. Den russiske invasjonen av Ukraina kom som sagt etter at hovedparolene ble vedtatt, men torgmøtet har appellert fra den ukrainske forening i byen, og folk har helt sikkert med seg egne plakater som viser krigsmotstand. Det er hovedparole med støtte til kvinnene i Afghanistan. Det er ellers krav om styrking av barsel- og fødselsomsorg, vold mot kvinner har en egen parole og det samme har seksuell trakassering - 8.marsbevegelsen har ingen illusjoner om at #metoo-aksjonen har løst problemene. Det vil også være paroler om de store kjønnsforskjellene i inntekt og formue, mansdominansen i ledelsen av de tyngste finansielle og industrielle institusjonene – for å nevne noe.

To paroler som er mest gjenstand for debatt i det offentlige gjelder samtykkeloven (som toget støtter) og om transkvinner er kvinner (som toget mener de er).

Jeg er en gammel traver i disse togene, og har ikke alltid støttet alt som er vedtatt. Men jeg finner alltid en parole eller en hjemlaget plakat jeg kan gå under. Det gjør du og, om du stiller. Dagen er en god tradisjon.

Fortsatt god solidaritetsdag, fortsatt god 8. mars!